

СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Коростельова В.Б.

викладач,

Слов'янський енергобудівний технікум;

аспірант,

Донбаський державний педагогічний університет

СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

Сьогодні нагальною проблемою є формування відповідального ставлення підлітків до свого здоров'я, яке полягає, насамперед, в профілактиці адиктивної поведінки молоді. Для ефективного досягнення даної мети виникає необхідність розробки, апробації та впровадження соціально-педагогічних технологій, які оптимізують процес становлення позиції особистості щодо здоров'я. Тому, перш за все, визначимось із сутністю поняття «технологія» та загальною характеристикою технологій. Наразі теорія соціально-педагогічної технології проходить етап свого становлення і поки що не існує єдиного визначення.

Поняття технології та зміст вивчали А. Границька, О. Пехота, В. Шадріков, П. Ерднієв тощо. Зміст та особливості педагогічних технологій у своїх роботах розглядали А. Нісімчук, О. Падалка, І. Підласий та інші. Складові сучасних педагогічних технологій висвітлили В. Беспалько, О. Литвинюк, Г. Селевко. Сутність соціальних технологій розкрили В. Афанасьєв, Н. Данакін, О. Зайцев, В. Лютий, М. Марков, Н. Стефанов та ін. Наступні науковці: М. Галагузова, І. Зверева, В. Нікітін, С. Харченко, Є. Холостова звернули увагу на сутність соціально-педагогічних технологій.

На сьогоднішній день винайдення дієвих соціально-педагогічних технологій щодо профілактики адиктивної поведінки підлітків є досить актуальною проблемою, яка висвітлена недостатньо у сучасній науці.

Метою цієї роботи є розкриття сутності поняття «технологія», теоретичний аналіз змісту соціально-педагогічних технологій, узагальнення основних характеристик щодо профілактики адиктивної поведінки молоді.

Слово «технологія» грецького походження: «*techne*» означає мистецтво, майстерність, уміння, ремесло і «*logos*» – наука, вчення, поняття. У широкому розумінні, технологія – це спосіб здійснення діяльності на основі її раціонального поділу на процедури і операції з їх наступною координацією та вибором оптимальних засобів і методів їх виконання [1, с. 278]. На думку В. Шахрай, технологія – це система знань про способи й засоби обробки і якісного перетворення об'єкта [9, с. 7]. Наступні науковці: А. Нісімчук, О. Падалка, В. Сергєєв, В. Сластьонін та О. Шпак [6] характеризують

технологію як діяльність, що реалізує закони навчання, виховання та розвитку особистості і тому забезпечує досягнення її кінцевих результатів.

В свою чергу, С. Сисоєва тлумачить педагогічну технологію як процес створення, адекватної до потреб і можливостей особистості і суспільства, теоретично обґрунтованої навчально-виховної системи особистісного і професійного розвитку і саморозвитку людини в освітній установі, яка внаслідок упорядкованих професійних дій педагога, при оптимальності ресурсів і зусиль всіх учасників освітнього процесу, гарантовано забезпечує ефективну реалізацію свідомо визначеної мети. В. Паламарчук, П. Сікорський та ін. визначають педагогічну технологію як моделювання змісту, форм і методів навчально-виховного процесу згідно з поставленою метою. Б. Ліхачов характеризує педагогічну технологію як сукупність психолого-педагогічних установок, що визначають спеціальний набір і компонування форм, методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів. Педагогічну технологію як системну сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методологічних засобів, які використовуються для досягнення педагогічних цілей розуміє М. Кларін.

Отже, як бачимо, фахівці по-різному трактують сутність поняття «технологія», вкладаючи в його зміст різноманітні характеристики.

Розглянемо більш детально поняття «соціальні технології». Наприклад, С. Брусов під соціальними технологіями розуміє засоби обміну людськими здатностями й потребами між духовним і матеріальним виробництвом [2, с. 184], А. Зайцев розглядає соціальні технології як «сукупність знань про способи і засоби організації соціальних процесів, самі ці дії, що дозволяють досягти поставленої мети», а на думку М. Стефанова, соціальна технологія – «діяльність, в результаті якої досягається поставлена мета і вимірюється об'єкт діяльності» [7].

Поняття «соціально-педагогічні технології» формується у науковому апараті соціальної роботи та соціальної педагогіки і тісно пов'язано з такими поняттями, як «педагогічні технології» і «соціальні технології».

Так, під соціально-педагогічними технологіями Є. Холостова розуміє «способи створення умов для позитивного саморозвитку, соціальної адаптації і соціального захисту клієнта шляхом виховного впливу на його особистість і поведінку» [4, с. 72]. В. Нікітін розглядає соціально-педагогічну технологію як «особливого роду програму діяльності соціального педагога, його співробітництво з індивідом чи соціальною групою у визначених умовах» [5, с. 423]. Н. Заверико тлумачить соціально-педагогічні технології як способи взаємодії соціального педагога із підлітком, що забезпечують його соціалізацію у наявних чи спеціально створених умовах [3].

Тобто, на думку науковців, соціально-педагогічні технології – це механізм забезпечення мотиваційної, інформаційної й операційної культури людини; інструмент, що стимулює індивідуальний вибір на рівні сучасної культури, за якого змінюється поведінка суб'єктів виховання у процесі освоєння нової цінності або покращення свого стану, спонуки до добродішності внутрішніми потребами та переконаннями.

З огляду на вищевикладене, під соціально-педагогічною технологією ми розуміємо, певний комплекс методично описаних і послідовно впроваджених дій, результатом яких є вироблення позиції стосовно здоров'я у студентської молоді.

Узагальнюючи зазначене, можна сформулювати основні характеристики соціально-педагогічних технологій: відображення процесу розробки і реалізації в освітній установі педагогічного проекту; концептуальність; спрямованість на досягнення конкретної освітньої мети, на задоволення потреб й інтересів студента та вимог суспільства; універсальність, яка припускає можливість застосування соціальної технології на різних за чисельністю і специфікою об'єктах; конструктивність, тобто націленість на вирішення конкретних проблем перевіреними і обґрунтованими способами; результативність, тобто орієнтація на кінцевий результат; оперативність, тобто можливість реалізувати технологію в оптимальні терміни; гнучкість або здатність адаптації в умовах, що змінюються; зручність в експлуатації. У деякій мірі названі характеристики можуть бути критеріями ефективності розробленої технології [10, с. 25].

Під соціально-педагогічною технологією ми розуміємо, певний комплекс методично описаних і послідовно впроваджених дій, результатом яких є вироблення позиції стосовно здоров'я у студентської молоді.

Підсумовуючи, маємо наступні характеристики соціально – педагогічних технологій: відображення процесу розробки і реалізації в освітній установі педагогічного проекту; концептуальність, спрямованість на досягнення конкретної освітньої мети, на задоволення потреб й інтересів студента та вимог суспільства; універсальність, яка припускає можливість застосування соціальної технології на різних за чисельністю і специфікою об'єктах; конструктивність, тобто націленість на вирішення конкретних проблем перевіреними і обґрунтованими способами; результативність, тобто орієнтація на кінцевий результат; оперативність, тобто можливість реалізувати технологію в оптимальні терміни; гнучкість або здатність адаптації в умовах, що змінюються; зручність в експлуатації.

Список використаних джерел:

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / Владимир Павлович Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 302 с.
2. Брусов С. Специфика социальных технологий и их использование в сфере культуры и досуга // Культурнодосуговая деятельность: перспективы развития и проблемы регулирования. – Свердловск: Изд-во Свердл. ун-т, 2001. – 234 с.
3. Заверико Н.В. Теоретичні засади соціально-педагогічної технології роботи з підлітками / Н.В. Заверико // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова: зб. наук. пр. – К.:НПУ імені М.П. Драгоманова, 2004. – № 2. – Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Управління. – С. 80–86.
4. Лекции по технологии социальной работы. В 3-х частях / Под ред. Е.И. Холостовой. – М.: Социально-технологический институт, 1998.
5. Никитин В.А. Начала социальной педагогики: Учебное пособие. – М.: Флинта, 1998. – 72 с.
6. Падалка О.С., Нісимчук А.С., Смолюк І.О., Шпак О.Т. Педагогічні технології: навчальний посібник. – К.:Укр. енциклоп. ім. М.П. Бажана, 1995. – 253 с.

7. Стефанов Н. Общественные науки и социальная технология. – М.: Прогресс, 2006. – 251 с.
8. Харченко С.Я. Соціально-педагогічні технології: навч.-метод. посіб. / С.Я. Харченко, Н.П. Краснова, Л.П. Харченко. – Луганськ: Альма – матер, 2005. – 552 с.
9. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
10. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури. 2012. – 248 с.

Мурдід А.А.

магістр,

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Здоров'я, завжди було і є неоціненним скарбом, людського суспільства, а особливо у сучасному світі, тим паче, що саме старшокласники це молодь, а молодь – це майбутнє. Сучасні умови життя вимагають нових адаптаційних навичок старшокласників. Це пов'язано з постійним збільшенням кількості та інтенсивності інформаційних потоків, інтенсифікацією та модернізацією навчального процесу, появою нових педагогічних технологій, несприятливістю соціально-економічних тенденцій у суспільстві, погіршенням екологічного стану. Наслідком психічних і фізичних перевантажень учнів старшого шкільного віку нерідко стають різноманітні нервово-психічні та психосоматичні розлади. Подібні негативні тенденції ускладнюються низьким рівнем фізичного здоров'я та вираженим дефіцитом фізичної активності переважної більшості учнів. Усе це часто стає на заваді досягнення кінцевої мети навчально-виховного процесу [1].

Результати різноманітних досліджень дозволяють стверджувати, що традиційна система освіти орієнтована переважно на здобуття знань та інформації, а формування життєвих умінь і навичок, рівень підготовки дітей до самостійного життя не відповідають сучасним вимогам. Старшокласникам потрібні не лише знання, а й навички, що допомагають робити життєвий вибір, досягати мети, оцінювати ризики, зберігати і покращувати здоров'я та якість життя [2].

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), життєві навички – це здатність людини до адаптації, позитивної поведінки, подолання труднощів повсякденного життя. Іншими словами, життєві навички – це низка соціально-психологічних компетентностей, що допомагають людині вести здоровий і продуктивний спосіб життя: адекватно сприймати себе та оточуючих, будувати позитивні міжособистісні стосунки, критично творчо мислити, приймати відповідальні рішення, розв'язувати проблеми й керувати стресами [5].